

2. Про кооперацію // Верховна Рада України; Закон від 10.07.2003 № 1087-IV[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>

ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Катан Л.І.,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів та банківської справи

Демчук Н.І.,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів та банківської справи

Добровольська О.В.,

к. е. н., доцент кафедри фінансів та банківської справи

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Ефективне сільськогосподарське виробництво є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення населення країни високоякісними продуктами харчування в достатній кількості та різного асортименту. Існуюча аграрна структура, при якій збільшується концентрація земель агрохолдингів, які спеціалізуються на вирощуванні високорентабельних та монокультур переважно зернової та олійної груп, а виробництвом трудомісткої плодоовочевої та м'ясо-молочної продукції займаються дрібні особисті селянські господарства та фермери, є незбалансованою. Сільськогосподарська концентрація в такому вигляді не передбачає соціальний розвиток села, створення нових робочих місць, зниження цін на продукти харчування.

Розвиток сільськогосподарської кооперації в Україні дозволить використовувати переваги великого товарного виробництва і враховувати інтереси сільських товаровиробників, сприяючи відродженню селянина як господаря виробництва, реального власника засобів виробництва і виробленої ним продукції.

Можна з впевненістю стверджувати, що кооперативи є єдиною

організацією, котра вирішує соціальні та економічні проблеми своїх членів. Форми і методи вирішення цих проблем різноманітні. Оскільки сьогодні дуже гостро постало питання не просто збереження, а навіть виживання українського села, то перш за все саме в сільськогосподарському секторі кооперація має надати цю допомогу в дусі найкращих демократичних традицій. Особливе місце, поряд з виробничими та споживчими, мають зайняти кредитні кооперативи, тим більше, що на сьогодні тільки ця форма кооперації в Україні має податкові пільги і, відповідно до законодавства, визнана неприбутковою організацією.

Створення кредитних кооперативів (згідно з Законом України, кредитних спілок) стало практично відповіддю на величезну потребу в фінансових послугах серед населення, особливо в сільській місцевості, тим самим надав своєрідний імпульс для поступового розвитку всього кооперативного руху.

Станом на 31.12.2014р. кількість кредитних спілок в Україні становила 711, на 31.12.2013р. – 739, на 31.12.2012р. – 708; їхні активи були на рівні відповідно 2 338,7млнгрн, 2 598,8млнгрн, 2656,9млнгрн[1]. Це значно менше, ніж у розвинутих країнах: у Німеччині діє близько 2,5тис. кредитних кооперативів, у США – 8,9тис. кредитних спілок з активами близько 694млрддол.США[2]. Розвиток кредитної кооперації в Україні стримують відсутність загальнодержавної системи гарантування вкладів членів кредитних спілок (як це має місце щодо вкладників банків); відсутність нормативно-правових та інституційних умов розвитку фінансової інфраструктури ринку кредитної кооперації; недостатність реальних механізмів захисту прав членів кредитних спілок, що є одночасно їх власниками та клієнтами[3]. Водночас, в існуючих умовах, коли банкам не вигідно кредитувати дрібних сільгоспвиробників (якими є переважна більшість фермерів, одноосібників та особистих підсобних господарств), кооперативна система фінансово-кредитної взаємодопомоги, яка належить селянам, повинна бути фінансовою основою їх розвитку і стати джерелом забезпечення сільських жителів доступними кредитами та іншими фінансовими послугами.

Кредитна кооперація – це не благодійна організація і тому не роздає грошові кошти, але допомагає за найліпших умов отримати доступ до фінансування власної справи. Особливу зацікавленість представляє механізм забезпечення в кредитній кооперації. На відміну від комерційних банків, де забезпеченням може виступати застава, гарантія, договір страхування і т.п., в кредитних кооперативах, як правило, забезпеченням є кругова порука, тобто за позичальника мають поручитися як найменш два члена кредитного кооперативу. Найбільш дієвим даний механізм є для великих за розміром або довгострокових кредитів. І, як свідчить практика, рівень повернення таких позик на багато вищий, ніж при інших формах забезпечення. Кредитна кооперація працює не з близькими чи VIP-клієнтами, а з людьми, яких добре знають.

Кредитна кооперація орієнтується, перш за все, на мікрокредитування, причому в даному випадку це є дійсно мікрокредитуванням, розмір позики за яким складає іноді декілька сотень грошових одиниць, а то й менше. Зрозуміло, що такими кредитами банківська установа навряд чи зацікавиться, та й оформлення займе певний час. Можна звичайно звернутися до ломбарду, але там в обов'язковому порядку необхідна ліквідна застава. А такі випадки непоодинокі, особливо в тих, у кого невеликі ставки по зарплатах або пенсії і дуже часто виникає необхідність, так би мовити «перехопити» до зарплати.

Саме за допомогою мікрокредитування вдається добитися того, чого не можуть зробити банки чи держава. Яскравим прикладом може слугувати програма мікрокредитування для найбільш вразливих верств населення. Принципи кредитування за цією програмою цілком збігаються з принципами кредитної кооперації: невеликі суми; відсутність застави; послідовне кредитування; кредитування групи, наприклад кредитування виключно жінок.

В більшості програм рівень повернення кредитів перевищив 95%, не дивлячись на достатньо високі ставки, але позичальники розуміють, що у випадку неповернення, вони вимушені будуть звернутися до лихварів, в яких відсотки будуть набагато вищі. Якщо ж кредит буде повернено вчасно, можна

розраховувати на новий. У випадку надання кредитів цілій групі, всі з них добре усвідомлюють, що дефолт одного з них закрий шлях до майбутніх кредитів для кожного.

Мікрокредитування більш ефективний засіб боротьби з бідністю або недостатністю фінансування, ніж допомога або пільги. По-перше, високий рівень повернення позичок дозволяє надати допомогу багатьом іншим домогосподарствам. По-друге, вкрай важливим є неекономічний фактор, пов'язаний з власним достоїнством позичальників.

Члени ж кредитних кооперативів по-справжньому залучені до процесу економічного розвитку і поступово стають повноправними економічними агентами, членами певної спільноти (громади), соціуму. Наголосимо, що не всі пайовики мають невеликі доходи, є й такі, що переважно розміщують свої заощадження, тобто ті люди, що вважаються цілком достатніми. Тому, будь-який член кооперативу, що потребує допомоги, може звернутися і отримати її саме в кооперативі або через членів кооперативу. Це може бути працевлаштування, деякі суспільні роботи, в разі неможливості погашення позики, підвищення кваліфікації, безоплатна юридична допомога, навчання комп'ютерній грамоті, користування Інтернетом, сканування, ксерокопіювання та навіть сам процес піклування (особливо при нинішньому занепаді соціальної інфраструктури сіл), а це вже шанс повірити в переваги і реальну силу згуртування.

Список використаних джерел:

1. Підсумки розвитку ринку кредитних спілок станом на 31.12.2014р., 31.12.2013р., 31.12.2012р. [Електронний ресурс] / Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. - Режим доступу: [Http://www.dfr.gov.ua](http://www.dfr.gov.ua).

2. Чижевська М.Б. Кредитна кооперація як засіб подолання бідності та створення соціально-економічних вигод. / М.Б. Чижевська. - Вісник НУВГП. - Економіка, Ч II, випуск 4(40) – Рівне, 2007. – С.328-335.

3. Оленчик А. Я. Проблеми стабільності кредитних спілок в Україні // [Електронний ресурс] / А. Я. Оленчик. - Режим доступу: [Http://www.ier.kiev.ua](http://www.ier.kiev.ua).

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИРОДНОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Катан Л. І.,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів та банківської справи

Леценко О.Ю.,

асистент кафедри фінансів та банківської справи

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

З розвитком глобалізаційних процесів в аграрній сфері країни виникає необхідність пошуку нових якісних підходів до вирішення проблем охорони навколишнього підприємствами, екологізації виробництва, підвищення родючості ґрунтів, і взагалі раціонального використання аграрних природних ресурсів, зменшення забруднення водних і повітряних, збереження та відновлення лісових.

Реформування економічних відносин в аграрній сфері неможливе без відтворення природних ресурсів, що потребує удосконалення нормативно-правового забезпечення, економічно-фінансових інструментів та методів інформаційного забезпечення для підвищення ефективності виробництва агроформування підприємств з урахуванням екологічних аспектів.

Природне агровиробництво - це цілісна система управління агровиробництвом, яка поліпшує стан агроєкосистеми, біологічні цикли та біологічну активність ґрунтів. За рахунок того, що при природному агровиробництві використовується тільки органічні матеріали (компости, вермекультура, біологічні препарати захисту рослин тощо), зростає якість аграрного навколишнього середовища, зменшується екодеструктивний вплив на агроландшафти тощо. Таким чином, при використанні системи природного землеробства стає можливими нівелювати дію природних факторів, що